СВОБОДА
LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ XI. — Олифантъ, Па. Четверъ 30-го Цвѣтня 1903. — Число 18.

Що чувати въ свѣтѣ.

Сегорôчний весняний выборы, про котрй мы писали свого часу, незвычайно цѣкаво скôнчили ся въ мѣстѣ Ст. Луисъ, Мо. Тамошний радний и урядники мѣста, всѣ зъ табору демократичнои партіи, вславили ся страшными надужитями, спроневѣренями и пôдкупствомъ. Була се прямо ватага розбишакôвъ, котра займала найвысшй уряды въ мѣстѣ и безпощадно кривдила тай обкрадала тыхъ самыхъ горожанъ, якихъ голосами була выбрана. Оденъ зъ членôвъ ватаги зрадивъ ѥѣ одначе, въ наслѣдокъ чого несовѣстныхъ урядникôвъ потягнено передъ судъ, де доказано имъ ихъ вину и покарано. Мимо того при теперѣшныхъ выборахъ знову выбрано всѣхъ демократичныхъ кандидатôвъ бôльшостію 8000 голосôвъ. Въ мѣскôй радѣ демократы здобули также значну бôльшôсть такъ, що цѣлый зарядъ мѣста перейшовъ опять въ ихъ руки. Републиканьскй політикеры, котрй всѣма силами намагали ся покористуватись доброю нагодою и повалити демократôвъ, прямо почали казити ся, коли почули про выслѣдокъ выборôвъ.

И якажь ту льоґіка? — пише оденъ зъ ихъ дневникôвъ — де розумъ нашихъ мѣщанъ-выборцѣвъ? Тажь они выбрали тыхъ самыхъ людей, котрй ихъ такъ погано обкрадали! Чижь се не є одобренемъ и заохотою до дальшихъ пôдкупствъ, спроневѣрень и дефравдацій? Выборцѣ мѣста Ст. Луисъ — кôнчить згаданый орґанъ републиканцѣвъ — доказали тымъ свою безличнôсть и безхарактернôсть.

А на те вôдповѣвъ народъ: добре, добре, выборы пошли якъ слѣдъ. При кермѣ нашого мѣста демократы вже на стôлько запомогли ся и розбогатѣли, що безъ сумнѣву менше будуть красти, чимъ свѣжй и голодний еще републиканцѣ, котрй бы прийшли на ихъ мѣсце. Лѣпший вже сытй вовки, чимъ голодний.

Ту якъ разъ мѣстить ся цѣкавый причинокъ до исторіи двохъ верховодячихъ партій въ Сп. Державахъ. Выборцѣ мѣста Ст. Луисъ показали наглядно, що одна стоить вôсемнайцять, а друга безъ двохъ двайцять. Републиканцѣ и демократы ... лишень о ... политику, одна и другй ведуть політику грабежи, а добро народа имъ и не въ гадцѣ. Отже народъ волить такихъ выбрати, котрй вже такъ понасли ся его кервавицею, що пальцемъ можуть досягнути.

Розумѣє ся само собою, що є се фальшивый на... прямъ, бо чи-жь нема робôтничои партіи? чи обѣ капіталістичнй партіи не можь кинути въ кутъ?

Соймъ державы Пенсилвеніи ставъ ся дуже милосернымъ для углекопôвъ. Кромѣ 8-годинной добы працѣ ухваливъ для нихъ оногды законъ, якимъ строго заборонено приймати до роботы въ майнахъ хлопцѣвъ понисше 21-ого року житя. Дальше перейшла ухвала, що тона угля, выдобутого майнеромъ для компаніи, не мае важити бôльше, якъ 2.240 фунтôвъ, а вкôнци выбрано комісію, зложену зъ 5 членôвъ, котра мае заняти ся будовою дому пріюту для убогихъ, старыхъ и покалѣченыхъ майнерôвъ та ихъ жѣнокъ — повысше 55 лѣтъ житя. Всѣ тй ухвалы пôдписавъ минувшого тыжня ґубернаторъ Пенипекеръ, наслѣдкомъ чого стали ся закономъ.

Причина такои ласки сойму для майнерôвъ лежить въ добре зъорґанізованôй юніѣ углекопôвъ и въ страху передъ страйкомъ. Бôльша половина членôвъ сойму складае ся зъ фабрикантôвъ, пôдпріемцѣвъ и торговельникôвъ, котрымъ послѣдный страйкъ майнерôвъ тôлько заподѣявъ втратъ, що порѣшили законами змягчити серця угляныхъ баронôвъ.

Венезуельска ворохобня, наколи вѣрити донесенямъ американьскихъ часописей, вже ве ся въ передсмертныхъ судорогахъ. Правительственнй вôйска пôдъ приказами мѣстопрезидента Ґомеза побороли минувшого тыжня сильный вôддѣлъ ворохобникôвъ пôдъ мѣстомъ Ріо Шіко, а коло Елъ Ґвапо такъ окружили головну ихъ армію, що нема для неи ратунку. Цѣлковита побѣда правительства надъ ворохобниками мае бути запевнена.

Россійскій царь знову показавъ свѣтови, якій зъ него славный миролюбецъ и миротворецъ. Саме тодѣ, коли сербскій король Александеръ знѣсъ нову конституцію, Николай II. приславъ ему въ дарѣ 10 міліонôвъ карабіновыхъ набоѣвъ. Въ иншôмъ часѣ и середъ звычайныхъ обставинъ царскій даръ не заслугувавъ-бы на увагу, але теперъ коли король Александеръ кинувъ ся на волю сербского народа, коли зносить лѣпшу, а привертае гôршу конституцію, коли народъ починае ворушити ся, а въ краю росте невдоволене, сей даръ набирае первоурядного значѣня.

Царь явно заохочуе нимъ короля Александра, абы смѣливо бравъ ся до дѣла обмеженя народнои свободы. Я, мовлявъ, за тобою, не бôй ся нѣчого! Ту дарую тобѣ 10 міліонôвъ кульокъ для неслухняныхъ Сербôвъ. Котрый лише зъ нихъ схоче повстати противъ тебе, пôшли ему одну кульку въ серце, въ голову або въ живôтъ, а будешь мати спокôй... Инакше не можь собѣ выяснити поступку царя Николая.

Телеґрафічнымъ дротомъ розлетѣла ся дня 24. с. м. по свѣтѣ чутка, що царь выдавъ приказъ змобілізувати цѣлу россійску армію. 5 міліонôвъ вôйска мусить бути приготованого на все можливе, начебъ за кôлька тыжнѣвъ мала розпочати ся страшна вôйна. Зъ кимъ именно хоче царь воювати, нѣхто не знае. Однй догадують ся, що зъ Анґліею, котра буцѣмъ то въ спôлцѣ зъ Сп. Державами бажае выгнати Москалѣвъ зъ Манджуріи, а другй говорять, що зъ Туреччиною. Сей послѣдный здогадъ являе ся найбôльше имовѣрнымъ. Мѣжь Туреччиною а Росіею дôйшло теперь до такого напруженя, якъ нѣколи передъ тымъ. Кôсткою незгоды стали ся мѣжь ними македоньскй заворушеня и балканьскй справы въ загалѣ, въ якихъ турецкій султанъ нѣякъ не хоче слухати радъ и пôдшептôвъ россійского правительства. На добавокъ оденъ зъ турецкихъ воякôвъ застрѣливъ недавно въ Митровици россійского консуля Щербину, а се также може бути товчкомъ до вôйны.

Австрійскй вôйсковй власти порѣшили минувшого тыжня за згодою цѣсаря Францъ Йосифа I. пристати на введене 2-лѣтнои службы въ австрійско угорскôй арміи. До сеи уступчивости спонукала ихъ головно сильна аґітація, натискъ зô стороны угорского парляменту и широкихъ кругôвъ населеня. Вôйсковй власти не дали одначе себе „скривдити“, бо за те буде побôльшеный поборъ рекрутôвъ. И такъ всегда въ драньтивôй Австріи: якъ не бють народъ кулакомъ, то пястукомъ.

Буковина мае нового президента краю въ особѣ князя Гогенльсге-Шілінґсфірстъ. Дотеперѣшный президентъ, баронъ Фридрихъ Бурґіньонъ, ворогъ Русинôвъ а велика пôдпора кôлькохъ польскихъ и волоскихъ дѣдичѣвъ на Буковинѣ, перенесеный въ станъ супочинку, або якъ каже ся по россійски, пôшовъ въ дураки. Такои пакости надѣлали ему Русины и руска справа, зъ котрыми старый не вмѣвъ поводити ся якъ слѣдъ.

Великій страйкъ на зелѣзницяхъ въ Голяндіи скôнчивъ ся програною робôтникôвъ. Страйкеры не були добре зъорґанізованй и за мало було свѣдомыхъ людей мѣжь ними. Бôльше не треба, щобы бути побореными, бо сй два чинники є найбôльшимъ ворогомъ робôтникôвъ.

Кроваву борбу звели оногды Анґлійцѣ въ краю Сомалѣвъ, въ Африцѣ, зъ вôйскомъ „скаженого“ Мюлага, про котрого мы доносили свого часу. Анґлійска армія була въ тôй битвѣ поборена и спонукана до утечѣ. 210 анґлійскихъ воякôвъ, въ тôмъ числѣ 10. офіцирôвъ, погибло на поли битвы, а богато оружя и муніціи впало въ руки хоробрыхъ Арабôвъ. Битву зведено на дорозѣ помѣжь Ґаляні и Ґумбуру.

Револьуція въ Марокко почала крѣпшати вôдъ кôлькохъ тыжнѣвъ зъ такою силою, що престолъ султана хитае ся, мовь билина въ поли. Загально говорять, бутьто-бы султанъ загадувавъ абдикувати.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Цвѣтень		
30	Ч.	Симеона, Акадія
1	П.	Май. Йоана преп.
2	С.	Йоана ветх., Пакнутія
3	Н.	З. Мироносиць. Теодора
4	П.	Дезидерія
5	В.	Теодора еп.
6	С.	† Георгія Великомуч.

— **Великого** дива наробивъ на петербурскôй выставѣ штукъ красныхъ образъ маляра Бунина, названый „Ловля рыбъ“. Образъ представлявъ у водѣ мѣлкои рѣки двохъ мущинъ, третій у маестатичнôй позѣ стоявъ на березѣ, а четвертый выймавъ рыбу изъ невода. Люде тй ледви що трошки мали прикрыте голе тѣло короткими сорочками, а лишь четвертый зъ нихъ бувъ убраный нѣбы святочно, мовь бы якійсь сѣльскій стройко. Той одинъ то бувъ Максимъ Ґоркій, а прочй майже голй то були Левъ Толстой, Антонъ Чеховъ и маляръ Илія Репінъ. Передъ тымъ образомъ вôдбула ся така сцена: Московскій журналістъ Любовичъ приступивъ до образа, выймивъ оловець и выписавъ грубыми буквами черезъ цѣлый образъ: „Пôдлота“! Члены комісіи выставовои кинулись до него и хотѣли его зловити, але вôнъ грозивъ що каждого, котрый приступить до него, набе по лици та сказавъ: „Я зробивъ то зъ повною свѣдомостію. Ще вчера перебувъ я зъ ґрафомъ Толстымъ цѣлый день, а нынѣ мушу дивити ся на сю плюгаву мазанину! Закличте поліцію!“ — И дѣйсно поліція явила ся, списала якъ звычайно протоколъ, а тымчасомъ публика станула енерґічно по сторонѣ московского журналіста та зажадала усуненя образу, котрый пôдоймае на смѣхъ россійскихъ писателѣвъ. На другій день усунено дѣйсно образъ, котрый комісія оцѣнила була на 1.500 рублѣвъ.

— **Пише** намъ п. Петро Косовичъ зъ Вінніпеґъ, Ман., въ Канадѣ що богато Русинôвъ, котрй поселили ся въ тôмъ мѣстѣ, беруть ся до торговлѣ, купують „латы“ (землѣ), будують собѣ домы тай въ загалѣ крѣпшають морально и матеріяльно. Будь щобудь є се добрымъ знакомъ. Мѣсто Вінніпеґъ лежить въ такôмъ мѣсци и середъ такихъ умовинъ, що незабаромъ стане ся осередкомъ торговельного и промислового руху въ Канадѣ, а нашй люде, котрй тамъ будуть мати свои „латы“ и домы, много на тôмъ схôснують. Бѣда лишень якъ говорить дописуватель, що тамошна церковна громада не може нѣякъ погодити ся. Однй тягнуть за царославемъ, другй за католицизмомъ, а третй за уніею; словомъ — сей до лѣса, а той до бѣса...

— **Міністерство** справъ внутрѣшныхъ розôслало до науковыхъ академій въ Сп. Державахъ обѣжникъ, въ котрôмъ просить ученыхъ професорôвъ о пораду, якимъ робомъ може найлѣпше зберегчи и переховати въ цѣлости оригінальный документъ зъ пôдписомъ Юрія Вашинґтона, котрымъ проголошено независимôсть Сп. Державъ. Сей важный документъ, помимо всѣхъ заходôвъ и зусиля задержати его въ добрôмъ станѣ, розпадае ся, перґаминъ порохнявѣе а письмо робить ся не четкимъ.

— **Смерть** въ огни найшовъ собѣ оногды лат. священникъ Петро Дюпонтъ, пôдчасъ пожежѣ костела святого Павла Де Джолієтъ Монтріялъ, Онт. (Канада). Покôйный кинувъ ся до горѣючого костела, щобы выратувати деякй цѣннѣйшй рѣчи и вже не выйшовъ зъ него. Згорѣвъ на угликъ.

— **Фінляндцѣ** утѣкають громадно зъ пôдъ россійского ярма. Богато зъ нихъ еміґруе до Сп. Державъ и Канады, а ще бôльше загадало переселитись до полудневои Африки. Зъ Йоганесбурґа доносять до американьскихъ ґазетъ, що 30 тысячь Финляндцѣвъ внесло просьбу до трансвальского правительства о дозвôлъ еміґраціи до Ораніи и Трансвалю.

— **Чого** вже нынѣ не крадуть? Зъ будинку Таймсъ въ Чікаґо, Ил. украдено минувшого тыжня бронзову статую Атласа, що важила пôвтора тоны. Якъ злодѣѣ занесли такій тягарь, лишь Богъ оденъ знае.

— Подобно стало ся въ Парижи у Франціи, де украдено цѣлый мѣдяный дахъ зъ одного костела.

— **Невыслѣдженй** доси злочинцѣ розсадили динамітомъ въ Мекісъ Ракъ Па. цѣлый будинокъ, въ котрôмъ находивъ ся офисъ и каса компаніи Speer Box. Догадують ся, що злочинцѣ хотѣли розбити и обôкрасти касу компаніи, а коли имъ се не повело ся, знищили зô злости цѣлый будинокъ. За выслѣджене и зловлене злочинцѣвъ, вызначено значну грошеву нагороду.

— **Холера** на Филипинахъ не переводить ся и не перестае лютувати. Зъ рапорту ґенерала Дейвисъ дôзнаемо ся, що въ американьскôй арміи, стаціонованôй на филипиньскихъ островахъ, занотовано послѣдными часами кôлькадесять случаѣвъ занедужаня на холеру, зъ котрыхъ 7 скôнчило ся смертію.

— **Майно** въ двохъ почтовыхъ маркахъ. Въ одномъ торговельнôмъ домѣ въ Бордо, у Франціи, найдено середъ старыхъ паперôвъ коверту, на якôй були налѣпленй двѣ почтовй марки острова св. Маврикія, походячй зъ р. 1847. Одна є краски червонои, вартости пенса; друга синя, вартости двохъ пенсôвъ. Обѣ марки належать до найбôльшихъ рѣдкостей въ очахъ збирачѣвъ марокъ. Червону оцѣнено на 18 тысячь 250 франкôвъ, синю на 25 тысячь фр. але обохъ тыхъ марокъ разомъ, на одной ковертѣ доси нѣхто не видѣвъ и не мавъ, тому оцѣнено сей унікатъ на 16 тысячь долярôвъ. Щасливцемъ, що купивъ сю рѣдкôсть є якійсь богатый паризкій збирачь марокъ. Щасливѣйшимъ є мабуть торговельный дôмъ въ Бордо, що за таку марницю взявъ тôльки гроша.

— **Наслѣдкомъ** землетрясеня заваливъ ся дня 22. с. м. зелѣзничій тунель коло Тюкспону, въ Мексико, и живцемъ похоронивъ 10 охъ робôтникôвъ, котрй пôдъ той часъ працювали въ тунелю. Всѣ присипанй погибли. Згаданый тунель належить до Мексико Сентралъ Р. Р. Ко.

— **Бельґійскй** часописи доносять, що поліція въ Брукселі слѣдить за якоюсь Росіянкою, котра въ царскôй палатѣ, въ т. зв. зимнôмъ дворци въ Петербурзѣ, украла скрипку роботы славного италійского фабриканта. Страдиваріюса вартости 25 тысячь коронъ, и хоче теперь продати еѣ въ котрôй зъ европейскихъ столиць. Россійскй агенты поліційнй слѣдили за нею въ Лондонѣ, Парижи и Берлинѣ, доки не дослѣдили, що она перебувае въ Брукселі. Они поѣхали туда за нею, але спôзнили ся, бо Росіянка знову десь щезла, мабуть поѣхала до Вѣдня. — Загально догадують ся, що скрипку укравъ хтось зъ найблизшого окруженя двора, а тота Росіянка що еѣ продае, є любовницею.

— **Зъ** Wilson, Pa. пишуть намъ: Василій Вархолякъ, членъ братства Усп. Пресв. Богород. въ Allegheny, Pa. (ч. 56) померъ дня 6. апрѣля сего року. Похоронъ вôдбувъ ся 8. апрѣля. Пôдчасъ проповѣди отця М. Стефановича не було чоловѣка въ храмѣ Божôмъ, котрый бы не плакавъ.

Сердечну подяку складаемо отцю М. Стефановичеви вôдъ нашого братства.

Петро Геляхъ, предсѣдатель.
Стефанъ Копчакъ, секретарь.

— **Въ** Павлосовѣ коло Ярослава (Галичина) померла селянка Катерина Бѣла въ 115-ôмъ роцѣ житя. Покôйна родила ся въ 1788. роцѣ, отже жила въ трехъ столѣтяхъ: въ 18 ôмъ, 19-ôмъ и 20. Таке не много лучае ся.

— **Болгарскій** князь Фердинандъ мавъ заручити ся на дняхъ зъ американьскою міліонеркою ... Павлиною Еґоръ. Князь залюбивъ ся въ американьскихъ долярахъ.

М 47

Двѣ цеглы.

Въ началѣ були Лемуры, вôдтакъ бувъ Адамъ и Ева и т. д. и т. д.

Потôмъ бувъ Иванъ Воробець, що мавъ чотыри гоны поля, хату, пару коней, корову, порося и двое дѣтей: сына и дочку.

Щобы прибôльшити робучій инвентаръ, задумавъ Иванъ мерщій оженити сына та вôддати дочку.

Якійсь часъ вôнъ сваривъ ся то зъ зятемъ, то зъ невѣсткою, вôдтакъ вони поштуркували його, а наконецъ вôнъ побачивъ, що пес Hercules... Подѣливъ отже майно, влѣзъ за пѣчь та чекавъ смерти.

Вона прійшла.

На мѣсцѣ старого ґазды настали два молоди. На мѣсцѣ старои хаты стануди двѣ нові. Въ новыхъ хатахъ — нові печѣ. Оба ґазды приладили выбудувати ихъ изъ цеголъ. Тому привезли шѣстьдесять штукъ отсего матеріялу. Недовго числячи пересвѣдчили ся, що на кождого выпадае трійцять цеголъ.

Одинъ изъ нихъ бувъ роботящій и тому мавъ бôльше вôльного часу. Вôнъ скорше забравъ ся ладити пѣчь.

Але зле обчисливъ ся. Бракувало двохъ цеголъ, щобы пѣчь була готова.

Зажуреный оглядавъ ся докола и побачивъ шваґрôвъ червоный стôсъ.

Оглянувъ ся ще разъ, сплюнувъ, пôдôйшовъ до своеи печѣ и ще разъ пересвѣдчивъ ся, що бракуе двохъ цеголъ. Знову пôдôйшовъ до цеголъ, оглянувъ ихъ пôшовъ знову до печѣ, вôдъ печѣ до цеголъ, а коли вже въ трете пускавъ ся на ту дорогу, ставувъ серседъ подвѣря, сплюнувъ, почѣхавъ ся за вухомъ, ще разъ оглянувъ ся докола, знову сплюнувъ, вôдтакъ облизавъ ся и скоро пôшовъ до цеголъ.

Узявъ двѣ цеглы тай ишовъ поволи, спокôйно, задуманый.

Изъ стодолы выйшовъ шваґеръ. Вôнъ зробивъ пôвтретя кроку и саме на тôмъ мѣсцѣ, що на ньому передъ хвилиною надумувавъ ся його сусѣдъ. Вôнъ поглянувъ на свôй стôсъ, вôдтакъ на цеглы, що червонѣли въ рукахъ шваґра, побѣлѣвъ, затрясъ ся, пôднѣсъ изъ землѣ дручокъ, вхопивъ його обѣручь, сапнувъ изъ повнои груди якъ рубачь и вдаривъ нимъ шваґра въ голову.

... глухо застогнавъ и впавъ.

Ухами и очима полила ся кровь.

Убійникъ кинувъ дручокъ и сказавъ спокôйнымъ голосомъ: „А то псякровь злодѣй". Сильнымъ рухомъ руки вôдôпхнувъ поваленого, обережно пôднѣсъ свои цеглы, занѣсъ ихъ на стôсъ и вернувъ до стодолы.

Удареный дрюкомъ лежавъ у калабанѣ крови.

Люде зачали збѣгати ся. „Забивъ, забивъ!"

Черезъ малу хвилину купка, що обступила тѣло вдареного, геть побôльшала; ті, що прійшли пôзнѣйше, чули вже лише: „Ударивъ по головѣ и забивъ! Уже навѣть ногою не кивне!"

Внедовзѣ купка поменшала, громада почала розходити ся.

Домашні занесли „убитого" до хаты и положили пôдъ нову пѣчь, що ѣй бракувало лише двохъ цеголъ.

Зимна вода, що нею обляли удареного, зробила свое. Судорожно покорчені руки хапали щось у повѣтрѣ. Зъ ухъ плила кровь, тôльки все чорнѣйша и густѣйша.

— Е! вôнъ ще живе! — промовила жѣнка такимъ голосомъ, що въ ньому чути було не то жаль, не то докôръ, — вона збирала ся вже голосити по покôйнику.

Розбиту голову обложили йому мокрыми шматами, а самі поклали ся спати.

Другого ранку пересвѣдчили ся, що „хорый" справдѣ не жіе.

— Отто, вже убитый, вже не жіе! — говорили собѣ въ хатѣ зъ вôдтѣнкомъ якоись пôльги.

Убійникъ куривъ циґаро и сидѣвъ на плотѣ. Прохожі здоровкали ся зъ нимъ и вôнъ здоровкавъ ся зъ прохожими. Нѣхто не пытавъ нѣ про що, кождый спѣшивъ до своеи роботы.

На дорозѣ явили ся два жандармы. Ихъ когутяче пѣре та лискучі баґнеты принадили товпу сѣльськои гулящои дѣтворы.

Жандармы йшли просто до хаты убитого. Одинъ изъ нихъ запытавъ убійника, що все ще сидѣвъ на плотѣ:

— А дежь той, що забивъ?

— Я не знаю! — вôдповѣвъ запытаний.

Другій жандармъ запытавъ:

— А дежь сей що вдаривъ?

— Ну, то се я! — була вôдповѣдь.

— Отже-жь то ты забивъ?

— Я?

— Ну, а хтожь? Прецѣ не я! Ты бивъ, ты забивъ!

— Я не бивъ — я йно разъ ударивъ, бôгме! Отъ кумъ Петро бачили.

— Ну и що зъ того, що разъ? Разъ, але добре! Ходи сюды!

— То я його забивъ? — пытавъ вôнъ не то самъ себе, не то жандармôвъ, злазячи зъ плота та пôдходячи до нихъ.

— Такъ, небоже, пôдешь изъ нами до суду!

Убійникови заложено на руки кайданы. Здавало ся, вôнъ немовь зовсѣмъ не чувъ и не бачивъ тыхъ ланцюшкôвъ. Стоявъ тихо, мелянхолѣйно, та шептавъ ледви чутно: „Нещасте, нещасте!"

Въ тôй хвилѣ зъ хаты выйшла жѣнка убитого. Въ рукахъ двигала цебрикъ зъ кормомъ для свиней.

Коли побачили жандармôвъ изъ скованого брата, ломила руки, и страшнымъ, якимсь нелюдськимъ голосокъ зачала плакати за чоловѣкомъ и кидатись на убійника, що стоявъ недалеко.

Вôнъ попросивъ, щобы йому позволити ввôйти въ хату. Жандармы позволили. Убійникъ увôйшовъ, уклякъ при тѣлѣ вбитого и моливъ ся довгу хвилю не обтираючи слѣзъ, що густо плыли йому по лицѣ.

Выйшовъ. Йому наложили шапку на голову и посадили на вôзъ.

До громады дѣтей прилучили ся вже сусѣды та поважні ґазды.

Кождому крутили ся сльозы въ очахъ, кождый щиро жалувавъ за вбитымъ. Бувъ се добрый приятель, зичливый, тверезый, роботящій чоловѣкъ.

— Тому, що його теперь везуть — шибеницѣ мало, — говорили собѣ всѣ голосно й тихо та громадою тиснули ся въ хату, щобы за небôщика вôдмовити молитву . . . .

Въ началѣ були Лемуры и т. д. и т. д.

Горе.

Оповѣдане А. Чехова.

Токарь Гринь Петрôвъ, знаный здавна за дуже способного майстра але заразомъ за дуже ледащого мужика въ цѣлôй Гальчиньскôй волости, везе свою слабу жѣнку до повѣтового шпиталя. Мусить вôнъ проѣхати трицять верствъ, а тутъ дорога така лиха, що не переѣде еѣ и казьонный почтарь, а не то такій нездара, якъ токарь Гринь. Прямо въ очи бе рѣзкій, студеный вѣтеръ. Въ воздусѣ, куды не глянешь, кружать цѣлі платки снѣгу, такъ що не розберешь, чи снѣгъ той иде зъ неба, чи зъ землѣ. За снѣговымъ туманомъ не видко нѣ поля, нѣ телеґрафічныхъ стовпôвъ, нѣ лѣса, а коли на Гриня повѣе сильный подувъ вѣтру, то не видко навѣть мѣсяця на небѣ. Стара слабосильна шкапа ледви плутае ногами. Всю свою силу зъуживае вона на вытягане нôгъ зъ глубокого снѣгу и на стрѣпуване головою. Токарь въ страху. Вôнъ несупокôйно пôдôймае ся на возѣ и окладае шкапу батогомъ.

— Ты, Мотре, не плачь... бормоче вôнъ. — Потерпи лишь. До шпиталя, дасть Богъ заѣдемо и скоро зъ тобою те саме... Дасть тобѣ Павло Иваничь каплѣвъ, або скаже крови пустити, або може буде ласкавъ натерти тебе горѣвкою, воно то... и попустить въ боку. Павло Иваничь вже о то постарае ся... Посварить, ногами постукотить, а таки постараесь... Славный панъ, чемный, дай ему Боже здоровля... Заразъ, якъ приѣдемо, выскочить вôнъ зъ своеи кватиры и зачне ляяти. „Якъ? А сежь що? закричить. Чому не въ пору приѣхавъ? Чи жь то я песъ якій, щобы цѣлый дэнь зъ вами, чортами возивъ ся? Чому рано не приѣхавъ? Вонь! Що-бъ и духомъ твоимъ тутъ не пахло. Завтра приѣзджай!" А я скажу: „Пане дохторъ! Павло Иваничь! Будьте ласкаві!" Та ѣдь-жежь лихо бы на тебе! Но!

Токарь затявъ шкапу и, не дивлячись на жѣнку, бормоче собѣ дальше пôдъ носомъ:

— Паноньку! Правду кажу, якъ передъ Богомъ... отъ вамъ хрестъ, выѣхавъ я скоро свѣтъ. Якъ же жь тутъ на часъ приѣхати, коли Господь... Мати Божа... прогнѣвавъ ся и замѣть таку пôславъ? Подивѣть самі... якій гарный коникъ, а не выѣде, а моя яка то шкапа, соромъ! „Знаемо мы васъ! Все оправдане знайдете! Особливо ты, Гришка, я тебе давно знаю! Го, го, ты зъ пять разôвъ до корчмы вступавъ по дорозѣ!" А я ему: „Ваше Высокоблагородіе! Та чи я злодѣй якій, чи нехристъ? Баба душу Богу вôддае, умирае а я бымъ мавъ до корчмы вступати! Де-жь се! Нехай вони опустѣють ті корчмы! Тогды Павло Иваничь скаже занести тебе до шпиталя. А я ему до нôгъ... „Павло Иваничь! Велике Спаси-Бôгъ вамъ! Не прогнѣвайтесь на насъ дуракôвъ! Насъ бы добре въ потылицю набити, а вы себе безпокоите, ноги свои въ снѣгу замочуете!" А Павло Иваничъ погляне от-такъ, немовь бы хотѣвъ ударити и скаже: „Чого ты до нôгъ падаешь, отъ лучше ты бы горѣвки не пивъ и жѣнку пожалѣвъ. Высѣчи тебе!" — „Справдѣ высѣчи, Павло Иваничь, ей Богу, высѣчи! А якъ же намъ до нôгъ не падати, коли-жь вы добродѣѣ нашi, батьки рôдні? Паноньку! Правду кажу якъ передъ Богомъ... плюньте въ очи коли обманюю: коли-бъ тôлько моя Мотря подужала и прійшла до себе, все зроблю для вашои милости, що лишь прикажете! Папиросницю, коли схочете, зъ корельскои березы... шары для крокета, кулѣ можу выточити, такі якъ за границею... все для васъ зроблю! Нѣ копѣйку вôдъ васъ не возьму! Въ Москвѣ бы вôдъ васъ за таку папиросницю чотыри рублѣ взяли, а я нѣ копѣйки! Докторъ засмѣе ся и скаже: „Ну, добре, добре... Жаль тôлько, що ты пяниця"... Я, жѣнко, знаю, якъ зъ панами говорити. Нема такого пана, щобы я зъ нимъ не потрафивъ говорити. Кобы тôлько зъ дороги не зблудити. Отъ якъ курить снѣгомъ! Очи геть запорошило.

Й токарь говорить безъ кôнця. Плутае языкомъ махинально, щобы заглушити тяжке свое горе. Слôвъ на языцѣ много, но думокъ и пытань въ головѣ ще бôльше. Бѣда заскочила токаря нежданно, и теперь вôнъ нѣякъ не може очунятись, прійти до себе, опамятатись. Живъ до теперь безжурно, немовь въ пянôмъ запомороченю, не знаючи нѣ бѣды нѣ радости, а теперь чуе въ душѣ дôймаючій бôль. Спокôйный бездѣльникъ и пяниця опамятавъ ся нѣ зъ сего нѣ зъ того въ положеню чоловѣка, що мае передъ собою дѣло, трудъ, що спѣшить ся а навѣть боре ся въ пригадуе собѣ, що бѣда почалась зъ вчерашнымъ днемъ. Коли вчера вечеромъ вернувъ вôнъ до дому, якъ звычайно, пянымъ, и пôсля старои привычка почавъ вымахувати кулаками, жѣнка подивилась на свого буяна такъ, якъ передъ тымъ нѣколи не дивилась. Звычайно выразъ еѣ старыхъ очей бувъ притомленый, супокôйный, якъ у собакъ, котрыхъ бють и лихо кормлять, теперь же вона дивилась грôзно и неповорушно, якъ дивлятъ ся святі зъ иконъ, або умираючі. Зъ тыхъ дивныхъ, загадочныхъ очей почала ся бѣда. Затуманеный токарь выпросивъ у сусѣда шкапу и теперь везе стару жѣнку въ шпиталь, въ надѣѣ, що Павло Иваничь порошками и мастями верне старусѣ еѣ первѣсный поглядъ.

— А ты, Мотре, то...во.. бормоче вôнъ. — Коли Павло Иваничь запытае, чи бивъ я тебе, чи нѣ, кажи: нѣ. нѣколи! А я тебе не буду бôльше бити. Отъ, хрестъ святый. Або-жь я бивъ тебе изъ злости? Бивъ такъ зъ доброго серця. Я тебе люблю. Другому бы и въ головѣ се не було, а я везу... побиваюсь. Алежь курить, курить снѣгомъ! Господи, твоя воля! Коли-бъ тôлько Богъ допомôгъ зъ дороги не збытись... А що, болить бôкъ? Мотря, чуешь? чогожь ты мовчишь? Я тебе пытаю: болить бôкъ?

Токарь бачно оглядае ся на жѣнку.

— Чомужь то у неи на лици не топнѣе снѣгъ! думавъ вôнъ, чуючи, якъ на его спинѣ и змерзлыхъ ногахъ пробѣгае холодъ. — У мене, отъ. топнѣе, а у неѣ... Гм... дивно.

Дивно ему выдаесь, що на лици жѣнки не топнѣе снѣгъ, дивно, що саме лице якось вытягнулось. покрылось якоюсь блѣдо-сѣрою, жовто-восковою краскою и стало грôзнымъ.

— Ну, дурна! бормоче токарь. — Я тобѣ по совѣсти, якъ передъ Богомъ... а ты, то... во. Ну, возьму и вернусь и не повезу до Павла Иванича!

Токарь опускае зъ рукъ вѣжки и задумуесь. Оглянутись на старуху вôнъ боить ся: страшно! Питатись еѣ и не почути вôдповѣди також страшно. Наконець, щобы покôнчити зъ непевностію, вôнъ не оглядаючись на старуху, дотыкаесь еи холоднои руки. — Пôднята рука опадае.

— Отъ и померла. Комісія!

И токарь плаче. Ему не такъ жаль якъ досадно. Вôнъ думае: якъ на сѣмъ свѣтѣ все скоро йде! Ледви що почала ся его бѣда, а отъ вже и готова еи розвязка. Не вспѣвъ вôнъ ще пожити зô старою, наговоритись зъ нею, пожалувати еѣ, а вона вже й умерла. Живъ зъ нею сорокъ лѣтъ, но ті сорокъ лѣтъ проминули якъ въ снѣ. За пяниченемъ, бійками и нуждою не запримѣчавъ вôнъ житя. И, якъ на то, стара померла якъ разъ въ той самъ часъ, коли вôнъ почувъ, що буде еѣ теперь любити, що жити безъ неи не може, що страшно вôнъ провинивъ ся передъ нею.

—А ось она по свѣтѣ ходила! згадуе вôнъ. — Самъ я посилавъ еѣ хлѣба у людей просити. Комісія! Ѣй бы, небозѣ, ще зъ десятокъ лѣтъ прожити, а то, гадае, що я й справдѣ такій. Мати Божа, чогожь я до лѣкаря ѣду? Теперь не лѣчити, а хоронити треба. Вертай!

Токарь вертае назадъ и зô всеи силы бе шкапу. Дорога зъ кождою хвилею стаесь гôршою и гôршою. Теперь вже мѣсяця цѣлкомъ не видко. Деколи сани наѣдуть на молоду сосонку, темный предметъ обдрапуе руки токаря, блисне передъ его очима, и видно кругъ знову стае ся бѣлымъ, все крутить ся въ округъ.

— Отъ, жити бы... думае токарь.

Згадуе вôнъ, що Мотря лѣтъ сорокъ тому назадъ була молодою, гарною, веселою, зъ богатого дому. Выдали еѣ за него замужь длятого, що лакомились на его майстерство. Всѣ услôвя були до щасливого житя, но бѣда въ тôмь, що вôнъ якъ напивъ ся пôсля весѣля, запхавъ ся на пѣчь, такъ и до сего часу не проспавъ ся. Весѣле вôнъ памятае, а що було по весѣлю — хоть убій, нѣчого не памятае, крôмъ того одного, що пивъ, лежавъ, бивъ ся. Такъ и пропали сорокъ лѣтъ.

Бѣлі снѣжні облаки зачинають мало-помалу темнѣти. Наступае сумракъ.

— Куды жь я ѣду? опамятуесь токарь. — Похоронити треба, а я въ шпиталь... Одурѣвъ!

Токарь знову вертае назадъ, и знову бе шкапу. Шкапа напружуе всѣ свои силы и бѣжить дрôбнымъ крокомъ. Токарь разъ-у-разъ парить еѣ по спинѣ... Зъ заду чути якійсь стукъ, и вôнъ, хоть не оглядаесь, знае, що се стукае голова покôйницѣ о санѣ. А на дворѣ все темнѣйше и темнѣйше, вѣтеръ все холоднѣйшій и острѣйшій.

— Отъ, жити бы... думае токарь, — Варстатъ бы новый справити, замовленя брати... грошѣ старôй вôддавати... отъ!

И отъ вôнъ пускае вѣжки... Шукае ихъ, хоче пôднати; руки не въ силѣ...

— Все одно, думае, — шкапа сама пôде. Знае дорогу. Заснути бы теперь... Поки похороны, чи панахида, полежати бы.

Токарь закрывае очи и дрѣмае. За хвилю вôнъ почувъ, що шкапа станула. Вôнъ вôдкрывае очи и видить передъ собою щось темне, похоже на хату чи шопу.

Ему бы высѣсти зъ саней и дôзнатись, въ чôмъ дѣло, но въ цѣлôмъ тѣлѣ запанувала така лѣнь, що лучше замерзнути, якъ рушитись зъ мѣсця... И вôнъ спокôйно засыпляе.

Пробуджуесь вôнъ въ просторôй комнатѣ зъ мальоваными стѣнами. Зъ вôконъ бе ясне сонѣшне свѣтло. Токарь видить передъ собою людей и першимъ словомъ хоче показати, що вôнъ свѣдомый себе, при памяти...

— Панахиду бы, братцѣ! каже вôнъ. — Батюшцѣ бы сказати...

— Ну, добре, добре! Лежи! вôдказуе ему чій-то

— Батюшка! Павло Иваничь! дивуесь токарь, видячи передъ собою доктора. — Вашескород!... Добродѣю!

Хоче вôнъ пôднятись и упасти передъ медикомъ на ноги, но чуе, що руки и ноги его не слухають.

— Ваше высокородіе! А ноги мои де? Де руки?

— Попращай ся зъ руками и ногами...

Вôдморозивъ! Ну, ну, чогожь ты плачешь?

Поживъ и слава Богу! Шѣсть десяткôвъ проживъ — буде зъ тебе!

— Бѣда!... Вашескородіе, бѣда! Простѣть ласкаво! Ще бы рочкôвъ пять-шѣсть.., чого?

— Шкапа чужа, треба вôддати... Стару похоронити... Й якъ то на тôмъ свѣтѣ все скоро минае! Ваше высокородіе! Павле Иваничь! Папиросницю зъ корельскои березы найлучшу! Крокетикъ выточу...

Докторъ махае рукою и выходить зъ салѣ. Токареви — аминь!

Переклавъ Ив. Р—ий.

(Зъ „Дѣла")

НОВИНКИ.

— Памятайте на „Руско-Народный Дôмъ Еміграційный въ Америцѣ" и высылайте жертвы до касієра пôдъ адресою: Mr. Lazor Syrotiak, 42 Washington st., Yonkers, N. Y., а заразомъ увѣдомѣть о тôмъ секретаря пôдъ адресою: Mr. K. Kirczov, 140 Essex Str. Jersey City, N. J.

— **Великій** огонь лютувавъ въ галицкôмъ селѣ Дѣдушицѣ великѣ, повѣта стрыйского. Огонь повставъ въ однôй стайни, мабуть черезъ необережнôсть, а що день бувъ сухій, дувъ сильный вѣтеръ, а бôльша частина жителѣвъ була тодѣ на торзѣ въ Стрыю, то до кôлькохъ годитъ знищивъ 50 селяньскихъ загородъ, вразъ изъ господарскими знарядами и припасами збôжа. Шкоду обчисляють на 160 тысячь коронъ. Нужда погорѣльцѣвъ велика и то тымъ бôльша, що передъ трома роками упало се саме село жертвою великои повени, а передъ двома навѣстивъ его також значный огонь.

— Въ Липовцяхъ, повѣта перемишляньского згорѣло въ тôмъ самôмъ часѣ 24 господарствъ. Въ огни погибла 64-лѣтна женщина, Кляра Штекаръ, тай кôлька штукъ худобы.

— Въ Дубници, тренчаньскои столицѣ, на Угорщинѣ, згорѣло 11 хижь (хатъ) и 12 стодôлъ. Въ огни погибла одна убога женщина и одно дитя.

— Въ Пружинѣ, тои самои столицѣ, згорѣло 50 хижь и 50 стодôлъ. Причина пожежѣ незвѣсна.

— **Мягкого** угля, якъ читаемо въ найновѣйшôй статистичнôй оповѣстцѣ, выдобуто въ 1902 роцѣ 98 міліонôвъ 947 тысячь 110 тонъ. По причинѣ загального страйку майнерôвъ при твердôмъ углю, продукція угля мягкого збôльшила ся въ тôмъ роцѣ о 20 міліонôвъ тонъ. При его выдобуваню працювало въ Пенсилвенія 135 тысячь 386 майнерôвъ, себъ то о 18 тысячь бôльше чимъ попередного року. При праци погибло въ тôмъ часѣ 456 людей, а покалѣченыхъ було 861. Отже разомъ 1317

сыру землю або остало калѣками. Жертвы страшнй.

— **Телеграмы** доносять що минувшого тыжня навѣстили Европу величезнй бурѣ, метелицѣ, снѣги и морозы. Въ Нѣмеччинѣ. по полудневой Австріи, Швайцаріи и Франціи черезъ кôлька днѣвъ була мѣсцями перервана комунікація а морозы и бурѣ надѣлали безлѣчь шкоды. Зъ Марсиліи, у Франціи, телеграфують, що тамъ скаженѣла така буря, якои вôдъ 15 лѣтъ нѣхто не затямивъ. Коло тамошного побережа розбило ся 40 кораблѣвъ. а кôльканайцять особъ втратило при тôмъ жите. Такъ само въ мѣстѣ Берлинѣ надѣлала буря безлѣчь пакости и покалѣчила богато людей.

— **Бували** вже ювилейнй медалѣ та всѣлякй памятки ювилейнй, але ювилейныхъ дѣтей ще не бувало. Ажь Римъ може ними повеличати ся, а то завдяки „щедротѣ“ папы Льва XIII. Папа постановивъ, що кожда дитина, котра уродить ся дня 3. марця с. р. въ окрузѣ мѣста Риму мае одержати выправу и вôдповѣдну суму грошей. Послѣ статистичныхъ обчислень, родить ся въ Римѣ пересѣчно на день 35. дѣтей, отже достаточно не велике число и выдатокъ не конче бувъ бы великій. Але дивнымъ дивомъ замѣсть того числа уродило ся въ Римѣ дня 3. марця ажь 93. дѣтей, якъ-разъ тôлько, кôлько папа мае лѣтъ — отже справдѣшнй ювилейнй дѣти. На метрикахъ всѣхъ тыхъ дѣтей бувъ выписаный день ихъ уродженя. Що при тôмъ не обôйшло ся и безъ маленького обманьства, то рѣчь певна, але зъ огляду на торжествену и радосну подѣю дивили ся у Ватиканѣ на то крôзь пальцѣ. Межи дѣтьми були близнята, котрымъ надано имена Ромулюсъ и Ремусъ. На короткій часъ передъ тымъ уродили ся були трôйнята, два хлопцѣ и одна дѣвчинка. Дѣвчинѣ дали имя Рома, а братôвъ названо такожь Ромулюсъ и Ремусъ; всѣ трое живуть въ добрôмъ здоровлю ихъ охрещено зъ великою парадою въ церквѣ св. Петра, а цѣлый Римъ величае ся ними.

— **Дôмъ** изъ щирого золота побудуе держава Колорейдо на всесвѣтной выставѣ въ Ст. Луисѣ, Мо., яка вôдбуде ся въ 1904. роцѣ. Урядъ скарбу у Вашингтонѣ мае поперти сей плянъ выпозиченемъ штабъ золота ваги 36 тысячь фунтôвъ, а вартости 10 міліонôвъ долярôвъ. Переговоры въ тôй справѣ ведуть ся вже вôдъ довшого часу и е надѣя, що на превелику покусу злодѣѣвъ дôмъ зачне будувати ся незаборомъ.

— **Адвокатамъ.** котрй боронили майнерôвъ передъ арбітраційною комісією въ справѣ страйку, заплатила Юнія Сп. Углекопôвъ около 31 тысячь долярôвъ. Головный оборонець, адвокатъ Даравъ, одержавъ зъ того 15 тысячь долярôвъ.

— **Ню-Йорска** поліція мае доказы въ рукахъ, що въ мѣстѣ Ню-Йорку истнуе [illegible] славной италійской мафіи. Кôлька Италійцѣвъ, котрй належали до [illegible] товариства и мають на [illegible] 3 убійства, увязнено.

— **Канадійскій** губернаторъ, Сэръ Оливеръ Моветъ. померъ минувшого тыжня въ Оттавѣ, Онт. проживши лѣтъ 83. Вôдъ 1872 до 1896 року бувъ покôйный президентомъ канадійского кабінету.

— **Обильнй** копальнѣ золота, якъ доносить амурска ґазета, вôдкрили російскй власти въ Манджуріи. Золото находить ся тамъ иногдѣ въ величезныхъ кусняхъ, ваги по 3, 4 и 5 фунтôвъ.

— **Зъѣджена** черезъ своего пса. Про таке диво доносять зъ французкого мѣста Анжеръ. Передъ кôлькома тыжнями щезла безъ вѣсти 50-лѣтна вдова, замешкала въ тôмъ мѣстѣ при улици Доенъ. Занепокоенй симъ сусѣды приклицали поліцію, котра выважила дверѣ въ мешканю вдовы и увидѣла страшный образъ. На лôжку лежала вдова безъ житя, а еи песъ, замкненый вразъ изъ нею, жеръ трупа своеи панѣ. Очевидно, що песъ бувъ голодомъ спонуканый до сего. Голова вдовы була зовсѣмъ розъѣджена, а иншй части тѣла понадъжиранй. Коли люде увôйшли до хаты, песъ утѣкъ на улицю зъ кусне́мъ руки въ пыску.

— **Въ** Ramey, Pa и околици пануе вôспа. Выпадкôвъ досыть много такъ, що денегде власти навѣть не дозволяють вôдправляти богослуженъ по церквахъ. Вôспа ся однакожь дуже легка — не умирае нѣхто. Робота въ Ramey, Pa, иде добре.

— **Звѣстный** руско-американьскій рѣзбяръ п. И. Захаріяшь начавъ ставити иконостасъ въ церкви въ Ramey, Pa. Сподѣвати ся належить, що п. Захаріяшь выкôнчить свою роботу совѣстно и що иконостасъ сей буде великою прикрасою для Рамейскои церкви.

— **Минувшои** недѣлѣ була велика парада въ цареславнôй церкви въ Вилксбери, Па. Епископъ Тихонъ вложивъ на протоерея Товта ордеръ св, Володимира, якій мавъ прислати ему царъ. Американьска часопись „The North American“ подаючи про се новинку написала такй дурницѣ якъ те, що пр. Товтъ е архиепископомъ, що до Америки прислав его царь, щобы тутъ бувъ священикомъ для Москалѣвъ и російскихъ Полякôвъ, и. т. и. Не знати чи прот. Товтъ самъ себе такъ „пустивъ“ у ґазету чи хто другій такъ ему прислуживъ ся. Въ интересѣ правды о. Товтъ повиненъ бы спростувати сю новинку.

— **Въ** Филаделфіи, Па. живе старый чоловѣкъ именемъ Яковъ Маршалъ, що лѣчить людей окладами зъ болота и зѣлемъ. Щоденно приходить до него около 100 до 150 людей а кождый платить менче бôльше 50 центôвъ за візиту. И дивувати ся тутъ нашимъ людямъ, що ходять до ворожбитôвъ та знахорôвъ!

Дописи.

Зъ Ethelbert, Man. Canada.

Поч. Редакціо!

Въ нашôй кольоніи церкву докôнчили ще минувшои осени, але не можуть дочекатись лазуіта, хоть дуже а дуже надѣю мають. Казали, що уже мусять его мати ще на минувше Рождество, але такъ не сталось. Дальше казали: на Йорданъ то вже певно прійде о. Жолдакъ, але мы не чули про него, нѣ его не видѣли. Ось и маете доказъ якъ люде говорять правду.

Теперь щось люде нарѣкають на комітетъ цер., що не позволяе протестовати противъ французкимъ облеснымъ, лазуитскимъ, лисячимъ заходамъ. Нашй хрунѣ пôвъ Русины, пôвъ Поляки сходять ся дуже часто до церкви (бо то каждый хоче (бути дякомъ) и ревуть кождый собѣ голоснѣще, ажь неразъ Анґлики проходячй дорогою, постають тай пытають ся чого они такъ кричать и йдуть заглядати чи не бють ся... Мы тутъ протестуемъ цѣлою силою противъ внескови французского посла Йосифа Верніера передъ соймъ провінціональный въ Манѣтобѣ, и всѣ Русины, котрй розумѣють справу смѣло сходять ся и пôдписують петицію. А лизуны лазуитôвъ говорять: ага, то вони насъ хотять до радикальнои вѣры записати; тажь французы намъ не годнй церкви вôдобрати, бо инакше себы бувъ розбôй, а у Канадѣ не можна розбивати. — Почекай небоже! Кобы вони натягли той 23 параґрафъ то зобачимо чи не вôдберуть! Бо то не зъ хлопомъ справа, бо хлопъ якъ розбивае то е на него лѣкъ — шибениця!... А паны, що хлопôвъ розбивають, то и похвалу достають. И кождый сесе знае, а все таки грѣе гадюку за пазухою, ажь доки не вылѣзе ему на каркъ, и не задусить го своею поганою ѣдею. Таке саме буде и хрунямъ. Де бувъ оденъ мулъ старый, то ажъ чотыри молодыхъ хлопцѣвъ задивились на старого довгоуха тай имъ въ самъ той часъ понарастали такй самй величезнй!.. Анѣ схиливъ ся жаденъ пôдписати петицію, боячись, щобъ не мали коротчихъ ухъ вôдъ старого ихъ представителя, що учить хрунити. Вôдъ насъ уже декотрй запротестували ще минувшого мѣсяця, алежь бо то ся робило дуже скоро, що не могли всѣ разомъ зôйтись, хоть були деякй близько, то не знали, а другимъ було таки далеко.

Теперь уже е спора горстка пôдписôвъ на петиціи. Думаю, що якъ бы кожда кольонія дала хоть половину тыхъ пôдписôвъ, то певне всохли бы лазуитскй заходы, а мы Русины мали бы свою правну церковь, якъ то инчй вѣры мають.

Братя Русины канадійскй не вôдкладайте на довше важнои справы. Не чекайте, бо теперь горячій часъ и дорогій для обороны нашои рускои матери вôдъ такъ пôдлого нападу.

Ю. С.

Історія москальофільства въ Америцѣ.

(Дальше.)

Американьскй москвофілы та ихъ орґанъ голосять широко по свѣту, що они заступають хлопôвъ и хлопску справу въ Америцѣ. »Правда« частенько пише людямъ, що они »хлопы«, та що »хлопы« мусять разомъ зъ собою проти »попôвъ« тримати Она учить народъ, що „хлопы“ мають взяти „попôвъ“ „добре въ свои руки“. Наконець она пророкуе, що всѣ люде (и Жатковичь и Пирчь) мусять еи покоритись, бо она называесь Правдою.

Неоденъ нашь чоловѣкъ готовъ тому всему повѣрити. Такъ „казета“ пише, то мусить бути тому правда. Нашь чоловѣкъ богато не розбирае; вôнъ вѣрить въ письмо.

Вѣра нашого простолюдина есть слѣпа и тяжко ему вытолковати, що не все, що называе ся правдою, есть правдою, та що не все, що величае ся справедливостію, есть справедливостію.

Се не робить ничь, що Правда называе себе хлопскою ґазетою, але чи есть? Треба розôбрати, треба добре розглянутись въ еи напрямѣ, а потôмъ судъ выдати.

Отже, чи Правда есть хлопскою ґазетою? Отже, чи правда то, що „Правда“ стоить тôлько за хлопами, а воюе проти всѣхъ гнобителѣвъ хлопôвъ?

Переглянувши уважно всѣ числа „Правды“ мы переконаемось, що Правда не есть ґазетою хлопскою, а ґазетою тыхъ хлопôвъ, котрй конечне хочуть бути панами. Она заразъ зъ самого початку станула на боцѣ всѣхъ панôвъ, якй тôлько мають стычнôсть зъ рускимъ людомъ въ Америцѣ. „Правда“ брала все и бере все въ оборону всѣхъ тысячникôвъ, а навѣть міліонерôвъ. Онажь боронила тысячникôвъ о. Обушкевича и о. Лавришина, онажь стояла за міліонеромъ бискупомъ Гобеномъ (противъ руского священика о. Ивана Ардана и рускои парафіи въ Олифантѣ). Она стоить за партіею републиканьскою, партіею міліонерôвъ, вызискувачѣвъ бѣдного робôтника а при выборахъ до конґресу попирала міліонера **Канела** противъ бѣдного учителя. Якъ прийшовъ до Америки о. Годобай. она станула на его сторону, але тôлько до того часу, доки не переконалась, що о. Годобай бѣдный и безъ власти. Якъ прийшовъ до Америки бѣдный епіскопъ Серафимъ, „Правда“ по примѣру „Свѣта“ его збештала. а стала на сторону епіскопа Тихона, котрый побирае зъ Росіи 150 тысячь долярôвъ рôчно на цѣли своеи місіи. Вôдъ довшого часу „Правда“ мае за дописувателя о. Товта. того самого Товта, котрый зъ кервавицѣ „православного“ люду выставивъ собѣ таку плебанію, що въ нѣй могло бы примѣстититись якихъ 10 фамілій и зъ 40 бордінґерôвъ не рахуючи дѣтей. Въ остатныхъ часахъ она присуваесь до оттыхъ панôвъ 1) до царя, котрого назвала освободителемъ Русинôвъ, 2) до „Papa“ Поливки, черезъ котрого сподѣе ся дôстати редакцію „Ам. Р. Вѣстника“, 3) до партіи републиканьскои, партіи міліонерôвъ американьскихъ. Видите, братя, за якими „хлопами“ стоить „Правда“ и всѣ американьскй москальофілы. То не за хлопами они стоять, а за самыми „велькоможными“.

Вы скажете: тажь „Правда“ е орґаномъ „Общества русскихъ братствъ“, а „Общество“ приймае тôлько хлопôвъ.

А мы скажемо: то ничь, що „Общество“ приймае тôлько хлопôвъ, але хто заряджуе „Обществомъ“? Чи хлопы мають тамъ якій голосъ? Чижь тамъ не мають власне тысячники, якъ Смітъ и Обушкевичь, найбôльшій вплывъ? Чижь не тиснуть ся до „Общества“ власне всѣлякй босове, котрй не люблять, абы имъ хто дививъ ся на пальцѣ? Чижь не бачите, що въ „Обществѣ“ босують и за „Обществомъ“ аґітують тôлько „мазяре“ „дротаре“ и тй що въ краю „киселицю“ на лôктѣ продавали? Они въ краю були легкоробами, уважали себе за ученыхъ, жили зъ вороженя, продаваня мазь и тымъ подôбнй рѣчи — то и тутъ въ Америцѣ хотѣли бы бути панами и жити легко коштомъ другихъ.

Москвофілы радй бы попирати паньство не тôлько въ ґазетѣ и въ „Обществѣ“, они хотѣли бы такожь видѣти паньство и по рускихъ парафіяхъ. Ихъ цѣлею есть вôдôбрати по парафіямъ голосъ народови, а дати всю власть надъ народомъ и надъ священиками парафіяльнымъ босамъ. Они хотѣли бы запровадити по парафіяхъ атамановъ. якъ за небôжки Польщи.

Они бажали бы диктовати священикамъ, що и якъ мають учити, и хотѣли бы дôстати надъ священиками таку власть, щобы священики проти босôвъ нѣчого не могли сказати, якъ се вже дѣе ся въ головнôмъ осѣдку „Общества“, Mahanoy City, де панують Смітъ и другй, а такожь и де инде.

А що галицкй священики хочуть заховати свою гôдность, и свое достоиньство, та що волять тримати зъ цѣлымъ народомъ, якъ зъ всѣлякими босами, хочь бы и міліонерами, то москвофілы не перестають на нихъ нападати, ругати, клеветати и безчестити.

Въ той спосôбъ они творять, хочь не хочь, цѣлому рускому народови величезну кривду, провадячи народъ 1) до затраты душѣ, 2) до утраты порядку въ житю, а тымъ самымъ 3) и до заглады цѣлого руского житя въ Америцѣ.

„Правда“ хоче всюды босôвъ. Она старае ся переконати народъ, що зъ босами народови найлѣпше. Она хоче и того, щобы тй босы надъ народомъ мали силу и таку власть, котрои бы народъ имъ не мôгъ нѣколи вôдобрати. Подумайте самй, чи то есть божій, а хочьбы тôлько людскій порядокъ? Подумайте тôлько, чи Панъ Бôгъ каже пановати чоловѣкови надъ чоловѣкомъ, якъ надъ скотиною? Американьскй-жь москвофілы стараються ся головно о те, щобъ они передъ народомъ „брильовали“ своимъ богацтвомъ, та своею фальшивою ученостю и мудростію, котра зачинае ся на ъ, а кôнчить ся на ы. Москвофілы хочуть передъ народомъ пышати ся, гордити ся, величати ся, а Панъ Бôгъ каже людямъ тримати ся тои поединчости, яка була въ Исусѣ.

Длячогожь Панъ Бôгъ каже людямъ бути простыми та поединчими? Длятого, бо Панъ Бôгъ знае, що та душа, котра есть проста та поединча, есть его достойна. Нашь Спаситель каже: „Блаженнй чистй серцемъ, тіи бо Бога узрять“. А славный французкій писатель Francois de Salignac De La Mothe Fenelon*) росправляе такъ о поступѣ душѣ:

„Першій крокъ въ поступѣ душѣ е вôдорвати ся вôдъ внѣшныхъ рѣчей на те, щобы душа могла ввôйти въ себе, и зобачити свои правдиви интересы; то е правдива любовь самого себе. Другій крокъ есть: долучити до тои любови себе самого думку о Бозѣ, котрого она боить ся; то е слабый початокъ правдивои мудрости; але душа все ще собою есть занята; она боить ся, що она Бога за мало боить ся; она все ще думае о собѣ. Тая боязнь о насъ е далека вôдъ того спокою и свободы, котрй походять зъ правдивои и поединчои любови; але на те не прийшовъ ще часъ; душа мусить перейти сю боязнь; приходъ св. Духа въ нашй серця есть постепеннымъ; мы доходимо крокъ за крокомъ до простоти. Въ третôмъ и остатнôмъ станѣ мы думаемо о Бозѣ частѣйше, о собѣ менче, и не чуючи сего губимось у Нѣмъ.

„Правда“ не хоче навѣть, щобы нашь чоловѣкъ зробивъ хочь оденъ крокъ въ поступѣ своеи душѣ. Она звертае увагу нашихъ людей на самй внѣшнй рѣчи, на внѣшнй подѣи, на внѣшнй исторіи. Она хоче, щобы нашй люде любили бôльше такй внѣшнй рѣчи якъ азбука, якъ свои власнй душѣ.

А славный французкій писатель учить, що першій крокъ въ поступѣ душѣ е вôдорвати ся вôдъ внѣшныхъ рѣчей на се, щобы душа могла ввôйти въ себе, и зобачити свои правдивй интересы“. И якже той „менчій братъ“ зможе зробити якій поступъ що до своеи душѣ, коли его вчать, щобы вôнъ занимавъ ся власне бôльше всего внѣшными рѣчами, и другими людьми? Се е неможливо, якъ есть неможливо, щобы при такôй науцѣ нашй люде стали мудрыми и свободными.

„Правда“ йде дальше. Она хотѣла бы вôдобрати галицкимъ священикамъ проводъ надъ народомъ. До тои цѣли змѣряе она своими клеветами, напастями, очернюванями, пôдозрѣванями. Она хоче галицкихъ священикôвъ передъ народомъ понизити такъ, щобы той вôдопхавъ ихъ вôдъ себе. Однымъ словомъ, „Правда“ хоче лишити народъ, такъ сказати „безъ батька и безъ матери“.

Можемо представити собѣ, щобы тогды було хочь бы зъ того, що бачимо по тыхъ дѣтяхъ, котрй мають матѣрь, а батька не мають. Такй дѣти стають выродками и дуже часто нема силы тыхъ дѣтей направити. Се е навѣть натурально. Дитина, котра не мае батька, не мае кого шанувати. анѣ не мае кого любити. Маму свою она ненавидить, а батька не знае. И такъ росте звычайно дика........

Бельґійскій поетъ Морисъ Метерлінкъ**), въ своей драмѣ „Слѣпець“ подае ось такій образець:

„По лѣсѣ ходить безцѣльно товпа роспачливыхъ людей. Они суть всѣ слѣпй; они збились зъ дороги. Они хочуть вернути до притулку, кличуть жалôсливо своего священика и провôдника, — котрый ихъ вывѣвъ зъ притулку, а теперь десь зникъ. На около нихъ гучить океанъ, буря гуде надъ ихъ головами, и снѣгъ, мовь похоронне покрывало, на нихъ спускаеть ся. Священикъ есть межи ними, але зъ него вже тôлько трупъ, и они перестрашенй симъ видомъ, зойчать, але нѣхто имъ не вôдповѣдае. Песъ е межи ними, але вôнъ не знае дороги; поетъ збирае бѣля нихъ [illegible], а [illegible] бôль ихъ його не займае; наконець дитя божевôльнои жѣнки скричало, и товпа слѣдуе за тымъ крикомъ“. Подôбною тôй товпѣ стала бы Американьска Русь, колибъ остала безъ морального проводу. Межи людомъ выросли бы псы, котрй бы самй себе пожерли.

„Правда“ думае, що она тôлько нищить галицкихъ священикôвъ. Нѣ, она, якъ мы се показали, хоче нищити самй основы руского житя въ Америцѣ. Мы высше сказали, що американьскихъ москвофілôвъ не обходить Богъ, не обходить тихе и спокôйне жите по родинахъ, а обходить ихъ тôлько се якъ бы легкимъ коштомъ дôйти до доляра. Теперь видимо, якъ ихъ наука немовь трутизна входить мѣжь нашихъ людей и затроюе жите въ самыхъ його основахъ.

(Дальше буде).

*) Francois Fenelon уродивъ ся 6 августа 1651., а умеръ 7 януарія 1715.

**) М. Метерлінкъ ур. 1862; писавъ богато драмъ и росправъ; сего року буде въ Америцѣ.

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly,
published every Thursday
by the Svoboda Publ. Co.,
111 Lackawanna Str., Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered at Olyphant, Pa. Post Office as Second Class Matter.

„Свобода"

часописъ для руского народа въ Америцѣ и органъ „Р. Н. Союза", выходить що тыждня въ Четверъ и коштує:

Въ Америцѣ на рôкъ $2.00
„ „ пôвъ року 1.00

Оплачувати газету треба всегда зъ горы (напередъ).

Грошѣ треба посылати въ редакцію листомъ, або черезъ експресовый, або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то є карточку, котру достанете вôдъ почтаря або агента въ експресовôмъ офисѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годнѣ грошей достати.

Адресъ:
„SVOBODA"
111 Lackawanna Str.,
OLYPHANT, PA.

Нумеръ телефону: 8082.

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, также свôй старый адресъ.

Безъименныхъ дописей не принимаємо.

Хто хоче, щобы его статя, допись и т. п. були надрукованѣ въ „Свободѣ" въ четверъ, то мусить прислати намъ тую статю або допись такъ, щобы мы єѣ достали найдальше въ попередну суботу.

Чи меморіялъ галицкихъ Русиновъ доручено Папѣ?

Коли минувшого року американьска Русь обзвалась троха голоснѣйше о свои права на поли церковнôмъ, ба навѣть посмѣла вказати вôтверто на мачошину опѣку Риму — тогды и галицкѣ Русины зачали говорити про невôдрадну вôдносины рускои церкви та думати надъ ихъ поправою. Справа товклась довшій часъ по часописяхъ, соборчикахъ, вѣчахъ — Русины зачали „обурюватись" та здавалось, що щось зъ того буде. Але ось выступивъ митрополитъ зъ своимъ „пропамятнымъ" посланіємъ, выбрано комісію для уложеня меморіялу, що мавъ быти переданымъ Папѣ въ часѣ поѣздки Русиновъ до Риму. Комісія взялась зъ великимъ жаромъ до роботы, выправдовала некоторѣ, ба навѣть посмѣла представити въ нѣмъ справу трохи вôдмѣннѣйше якъ се зробивъ митрополитъ въ посланію. Меморіялъ переложено на латиньске, друковано по газетахъ, ба навѣть выдруковано щось въ кольказотъ примѣрникахъ на хорошôмъ папери. Русины воодушевлялись, бо ихъ права вже скôнчились, ихъ задушенѣ бажаня мали невдовзѣ здѣйснитись. Сей славный меморіялъ мавъ змягчити серце старого Папы и членôвъ Пропаганды, вôнъ мавъ змѣнити политику Риму взглядомъ Русиновъ; всѣ кривдячѣ Русиновъ розпорядженя мали бути скасованѣ... Такъ думала бôльша часть наивныхъ Русиновъ! Але склалось лихо... Меморіялъ, той славный меморіялъ — та надѣя смиренныхъ Русиновъ спôзнивъ ся въ дорозѣ и прибувъ до Риму ажъ въ другій день по представленю рускои депутаціи Папѣ, и очевидно Папѣ не бувъ доручений, божь прецѣнь годѣ надѣятись, щобъ кардиналы, котрыхъ „прошено" опôсля доручити сей меморіялъ Папѣ post festum, хотѣли клопотати старого чоловѣка ще якимись тамъ Рутенцями. Рôжнѣ люде рôжно толкують собѣ сю справу. Лихѣ языки говорять, що высылку меморіялу умысно спôзнено, бо бувъ за остро написаный, другѣ бôльше релігійнѣ та смиреннѣ толкують спôзнене меморіялу тымъ, що „бѣдному Русинови все вѣтеръ въ очи", або „така вже руска нещасна доля". Якъ бы тамъ оно однакъ не було фактомъ остае, що меморіялъ Папѣ не доручено и дивуватись тôлько треба, що доси нѣхто про се не заговоривъ публично тымъ бôльше, що про сей фактъ всѣ, що були въ Римѣ въ часѣ представлюваня ся рускои депутаціи Папѣ — знають — а бодай повиннѣ були знати. Впрочѣмъ хотя бы сей меморіялъ и справдѣ зôставъ бувъ доручений Папѣ — то чи на тѣмъ бы ся конецъ? Чи черезъ те вже рускѣ справы церковнѣ зôстались полагоднѣ? Нѣ, зовсѣмъ нѣ. Не меморіялами, а лишь постôйною, енергічною працею зможемо полѣпшити положене нашои церкви. Вже неоденъ меморіялъ вôсланый до Риму, а всѣ они або не принесли жадноѣ користи, або пôшли мышамъ на снѣданє. Постôйною, енергічною працѣ въ користь рускои церкви мыши не зъѣдять а и великои политики римской будуть мусѣли зъ нею числити ся. Розумѣе ся, що першими, що повиннѣ закасати рукы до працѣ и взятись до неѣ щиро повиннѣ бути рускѣ владыки. Они повиннѣ не лишь вмѣти кланятись Римови, але и домагатись вôдъ него справедливости. А щобы зновь владыки не були лишь каріеровичами або манекинами въ рукахъ силъ ворожихъ рускои церкви, та повинна смотрѣти цѣла руска суспôльность и своимъ впливомъ змусить ихъ до того, щобы або були справдѣшными рускими владыками, або уступили зъ своихъ становищъ. ?

Дописи.

Зъ Cohoes, N. Y.

Наше мѣсточко не велике, але есть тутъ 46 фабрикъ, где може достати роботу такъ мущина якъ и женщина. Мѣсточко переповнене Русинами, переважно всѣ Лемки зъ заходнои Галичины, повѣту горлицкого. Маємо тутъ мѣсцевый Рускій Народный Союзъ, котрый числитъ 23 членôвъ, хотяй моглобъ тутъ належати хотяй 75 членôвъ, але нашѣ люде спять сномъ блаженныхъ и не горнесь до организаціи хотяй бачить наочно, що смерть зъ косою за плечима кождои хвилѣ чекае на чоловѣка такъ молодого якъ и старого и що лучаеть ся рôжнѣ выпадки, где мужь оставивъ жѣнку и кôлькоро дѣтей безъ кусника хлѣба, то зновь жѣнка полишила мужа и дѣточки свои и по тôмъ вдовецъ або вдовиця зъ заломаными руками глядаючи помочи. А для чого? Бо нѣ одно нѣ друге не належали до Союза. Єсли бы чоловѣкъ належавъ до Союза, то жѣнка и дѣточки достали бы 600 доляровъ, отъ красна запомога для вдовицѣ и дѣтей. Чоловѣкъ, котрый не належить до жадноѣ орґанізаціи розстаючи ся зъ тымъ свѣтомъ, не лишае жадноѣ помочи дѣточкамъ, котрѣ по смерти батка, часто трафляе ся, ходять голѣ и босѣ.

Мітинґъ Союза вôдбувае ся у гали п. Мерены въ Когусъ (11 Oneida Str.) въ Недѣлю по першôмъ и тамъ кождый членъ, котрый ся зголосить, буде принятый.

Єсть тутъ одинока руска гросерня п. Петра Рончковского, але люде не много на тое зважають, що нашимъ святымъ обовязкомъ есть не минати свого. Єсть такожъ 2 рускѣ салоны, Петра Бабяка и Д. Мерены, але люде нашѣ рускѣ волѣли бы терне у своихъ очахъ видѣти, якъ Русина бизнесмена. Русинъ хотяй мае на складѣ найдешевше и найлѣпше то таки у Жида, Анґлика, Француза лѣпше. Вспомагаймо однѣ другихъ, купуймо у свого що намъ потрѣбно до ужитку, не оминаймо своихъ побратымôвъ, пока жѣмъ вже разъ хоть тутъ на вôльнôй земли Вашинґтона, що мы можемъ, не зôставаймо позаду другихъ, берѣмъ ся до промыслу, до бизнесу. Нехай и другѣ народности видять, що мы крѣпко держимо ся купы и всѣми силами стараемо ся пôддержувати оденъ другого. Читаймо газету „Свободу", котра доброго научае насъ, вступаймо въ Союзъ якъ найчисленѣйше а зъ часомъ и мы воскреснемъ до нового житя а незôстанемъ спати на дальше якъ спали мы доси.

Парохіянинъ и чл. Союза, Д. Мерена.

Зъ West Troy, N. Y.

Якъ вѣдомо у насъ е вже вôдъ кôлькохъ лѣтъ заложена парохія и добре розвивае ся. Але деякѣ люде, що були давно урядниками про гнѣвъ вôдступили вôдъ парафіи и заложили собѣ церковъ цароставну. Они думали, що и другѣ тутешнѣ Русины пôдуть за ихъ примѣромъ, але сталось иначе. Всѣ розумнѣ Русины держать ся своеи рускои церкви, а парохія чимъ разъ приходить до лѣпшого порядку и взростае. Видячи тое цароставнѣ гнѣвають ся на насъ дуже а не знаючи, що зô злости робити чернять кождого нашого священика хотячи въ той спосôбъ вôдстрашити людей вôдъ нашои церкви. Такъ и теперь очернили нашого священика о. Добротвора въ однôй Ню-Йоркскôй „газетѣ" кажучи, що вôнъ не хотѣвъ баґнѣткôвъ святити. Але се неправда. Я бувъ въ церкви и много другихъ людей тамъ було и всѣ знаемо, що се неправда. Але памятайте панове очернителѣ нашои парафіи и священика, що за неправду Богъ карае. Ось и теперь чули мы, що вашъ батюшка цароставный на Воскресеніе не мôгъ нѣякъ дверей до церкви отворити хочь и якъ кадивъ та моливъ ся. Вважайте, щобы вамъ що гôршого не сталось.

Теодоръ Волкъ.

Вôдъ Уряду Рады громадскои въ Роздѣлю
(пов. Горлицѣ, Галичина).

ДО ВСѢХЪ ЧЕСТНЫХЪ РУСИНОВЪ ВЪ АМЕРИЦѢ.

Мы нижше подписанѣ посвѣдчаемо, що Василь Бубнякъ, господарь зъ Роздѣля высланый нами до Америки яко колекторъ для збираня грошей на вôдбудоване церкви въ Роздѣлю, вже прислався намъ грошѣ, якѣ зôбравъ за першихъ кôлька мѣсяцѣвъ свого побуту въ Америцѣ, за що ему и Вамъ всѣмъ, дорогѣ Братя, сердечно дякуемо. Не опускайте насъ и на дальше, Братя, офѣруйте хто що може, щобы мы могли свôй Храмъ Божій вôдбудовати и свого священика удержати, на що намъ треба еще около 3.000, словомъ три тысячѣ золотыхъ риньскихъ. Вправдѣ Василь Бубнякъ колектувавъ вже разъ въ Америцѣ, передъ 7 роками на нашу церковь и мы самѣ зложили немалу суму, бо разомъ все зробило около 8000 коронъ — але помимо того змушенѣ мы зновъ до Васъ, дорогѣ Братя, удавати ся о помôчь и сподѣемо ся, що намъ еѣ не вôдмовите, бо писано есть, що рука жертвуючого не зъубожѣе. Рôвножь и Васъ Всеч. Отцѣ Духовнѣ просимо не опустити нашого колектора и де треба подати ему помôчну руку.

Роздѣле, дня 18-го Марця, 1903.

Урядъ громадскій:
Иванъ Ванца, начальникъ,
Василь Баюсъ, заступникъ,
Михайло Борсукъ, присяжный,
Матѣй Драґанъ, радный,
Микола Драґанъ „
Михайло Баюсъ „
Фецко Ґрабаня „
Петро Солтысъ „
Михайло Оницакъ „
Осипъ Тилявскій „
Фецко Драґанъ „

Печатка.

Земле стань!

Нынѣ вже й мала дитина знае сю правду, що не сонце обертае ся, але що земля кружить около него. А однакъ довгѣ часы думали люде на вôдворôть. Ба, що бôльше, тѣ ученѣ, котрѣ першѣ проголосили свѣтови нову науку про неподвижнôсть сонця, мусѣли богато вытерпѣти. Великого ученого Ґалілея засудили на тяжку вязницю за се, що вôнъ вôдваживъ ся доказувати тоту правду, що земля обертае ся. Темнѣ люде говорили, що вôнъ е безбожникомъ, що его наука противить ся науцѣ св. письма. Божь у біблїѣ е одно мѣсце, де Господь мавъ наказати, щобы сонце стало, щобъ Израильтяне могли мати довшій день, абы побороти ворогôвъ. Дурнѣ, опираючись на сѣмъ высказѣ св. письма, казали, що у біблїѣ не може бути нѣякого блуду, та що хто инакше учить, той е еретикъ-безбожникъ! Они не хотѣли признати того, що біблія не е наукою астрономіи, що она не мае учити о проявахъ природныхъ, а лишь голосити науку об'явлену черезъ Творця. — Мало хибувало, а булибы спалили живцемъ Ґалілея яко чарôвника, бунтôвника и еретика!

А однакъ правда поборола и нынѣ цѣлый свѣтъ видить ясно, що Коперникъ и Ґалілей мали слушнôсть а кождый, и найпобожнѣйшій чоловѣкъ згадуе зъ обмерзѣнемъ тыхъ глупыхъ и жорстокихъ людей, котрѣ муками, вязницями и карою смерти хотѣли з'упинити просвѣту и поступъ.

Отсе саме можна сказати про ту роботу, яку роблять усѣ щирѣ люде, щобы высвободити робучій нарôдъ изъ неволѣ. Якихъ то способôвъ уживають царѣ и богачѣ, щобы збезчестити и знищити тую такъ ясну и Божу науку о рôвности всѣхъ людей. Міліоны баґнетôвъ стоять на вартѣ, щобы охороняти кривдителѣвъ та неволити працюючій нарôдъ — ба навѣть науку Христа вывертають такъ, гейбы Спаситель того тôлько и учивъ, що кривдѣ та неправдѣ треба покланятись. Той Исусъ, котрого паны — фарисеѣ замучили якъ разъ за тое, що вôнъ проповѣдувавъ нове житє: свѣтла, любови и свободы, той Богочоловѣкъ, котрый учивъ, що всѣ люде братя, та що нѣхто не повиненъ вывысшувати ся понадъ своихъ ближныхъ, той Сынъ Божій зневажае ся нынѣ безсовѣстною роботою новомодныхъ фарисеѣвъ, котрѣ уживають его хреста и евангелія яко пôдпору для престолôвъ душегубôвъ та вызыскувачѣвъ.

И мы Русины маемо, на жаль, богато такихъ облудникôвъ, котрѣ за грошѣ продають Христа, над'уживаючи его святои науки для туманеня людей, щобы кривда та неправда панували якъ найдовше на свѣтѣ. — Такои гôркои долѣ, не мае на свѣтѣ жаденъ другій нарôдъ, якъ мають Русины. Колижь мудрѣйшѣ зъ помѣжь насъ хотять насъ вывести зъ тои правдивои „египецкои" неволѣ, пôдплаченѣ зрадники кричать до Русина: Распнѣть, бийте и женѣть ихъ, бо то радикалы безбожники! А въ чѣмъ лежить тая безбожнôсть, того не кажуть, бо они мѣркують, що нашъ нарôдъ такій дурный, що повѣрить ихъ голымъ словамъ. Чогожь хотять тѣ проклятѣ радикалы-Украинцѣ? Хотять свободы, любови и гаразду робучому своему народови. Хотять, абы простѣ люде мали люцке житє за свою тяжку, чорну працю. Самѣ скажѣть, чи то е грѣхъ, чи чеснота за таке боротись? Прецѣнь тѣ Украинцѣ-гайдамаки не мають за свою роботу нѣякого хôсна, а за цѣлу заплату мають въ старôмъ краю арешты, Сибѣрь та шибеницю, а на Вашинґтоньскôй землѣ таку надгороду, що ихъ безчестять московскѣ царскѣ посѣпаки та ихъ прихвостнѣ, москвофільскѣ бомы.

Народе рускій! Чи спишь, чись слѣпый, що ще даешь ся пôддурювати платнымъ шпіонамъ царя? Покижь то буде такъ, що всяка злолочь буде зъ тебе жити та смѣяти ся зъ твоеи глупоты? Дивѣть ся, — навѣть така мізерна людина якъ Викторъ Гладикъ, „редахторъ" Брехнѣ, и той въ бѣлу днину публично кпить собѣ изъ руского народа, изъ своихъ читателѣвъ. Бо коли го пытали ся въ Олифантѣ люде, чому вôнъ такъ страшно брєше, то вôнъ засмѣявъ ся и сказавъ: — Я на тôмъ бізнесъ роблю, якъ люде сварять ся: — А коли му говорили, що то прецѣнь дуже пôдло туманити задля грошей нарôдъ, то вôнъ безвстыдно вôдповѣвъ: А чогожь люде такѣ дурнѣ и дають ся менѣ туманити. Я за тое плаченый и зъ того жию, а що люде дурнѣ менѣ вѣрять, я тому не виненъ.

Оть чого дочекав'есь ся Русине! Така — выбачте плюгава вошь, такій мерзавый неукъ, плюе народови въ очи. Та бо нѣ! Та бо таки Гладикъ мае правду. Тѣ, котрѣ его слухають и тѣ величезнѣ глупости у „Врехнѣ" читають, они не варта инакшои прозвы. Они таки суть слѣпѣ, слѣпѣ ажь до глупости.

А щобы по свому звычаю Гладикъ не вôдперъ ся своихъ слôвъ, то мы можемо навести богато свѣдкôвъ якъ: М. П., В. Г., Д. С., и другихъ, котрыхъ подамо повнѣ имена, коли зажадають того нашѣ читателѣ.

Та о тыхъ прихвостняхъ царскихъ прихвостнѣвъ шкода й говорити. Маете лишь доказъ, що Гладикъ и москвофульскѣ головачѣ е плаченѣ за тое, щобы робити кириню мѣжь Русинами.

А те, що роблять тутъ въ дуже маленькôй мѣрѣ московскѣ опричники зъ пôдъ Горлиць, те саме роблять на велику мѣру тысячѣ платныхъ шпіонôвъ у старôмъ краю.

Царѣ и паны сыплять міліоны своимъ псамъ, абы чували надъ ихъ безпечностію.

Та однакъ уся ихъ робота даремна. Робучій нарôдъ вже перестае бути дитиною, щобы го можна туманити и страшити. Кривдителѣ мають найбôльшу силу черезъ войско. Паньскѣ та царскѣ аґенты страшать нарôдъ тыми баґнетами и ґверами. Акуратъ такъ, якъ москвофулы страшать насъ, нѣбы то пôднимаючи насъ на смѣхъ: „Де то вы та зъ чимъ збудуете Украину? Царь мае силу, мае войско, мае землю та усьо, а вы що — хиба зъ кулакомъ пôдете на гарматы."

На то мы коротко вôдповѣмо: А хто то е тото войско? Чи то не той самъ робôтникъ, котрого кривдять та обертають за худобу? Вже близькій часъ, коли жовнѣрь оберне ґвера та баґнетъ не на себе, не на свого тата та брата робôтника, а на царôвъ та панôвъ, котрѣ жіють его потомъ та кровію.

Подивѣть ся посѣпаки, якъ обходять въ краю 1-го мяя. Подивѣть ся на тѣ міліоны людей зъ червоными лентами на рамени, подивѣть ся, якѣ масы працюючого народу стоять пôдъ червонымъ робôтничимъ прапоромъ. А що року росте сила тои безчисленнои арміи, що-рôкъ міліоны свѣдомыхъ входять въ боеву армію пролетаріяту. Вже днесь можна рахувати, що бôльша половина европейского вôйска, се свѣдомѣ революціонеры, котрѣ лишь чекають на знакъ вôдъ проводирѣвъ, щобы перемѣнити нынѣшный несправедливый ладъ.

Що вы того не чули у Грибовѣ, анѣ у Горлицяхъ, га! мы тому не виннѣ. Най вамъ здае ся, що вашъ царь „богъ" та що его сила вѣчна.

Лишь чому то батюшка „императоръ" не може нѣгде и выйти безпечно, чому поарештували и арештують тôлько воякôвъ и офіцерôвъ, чому самъ царь говорить, що у Росіи кипить?! Чому?! Бо люде хотять бути людьми, хотять бути христіянами, а не царскою худобою та звѣрюками, котрыхъ натровлюють одныхъ на другихъ.

Тожъ знайте, що де не помогли такѣ головачѣ, якъ Победоносцевы, Аксаковы и Катковы, тамъ не поможуть такѣ глупаки, якъ горлицкѣ Москалѣ.

Знайте, що вже незадовго не буде на земли жадныхъ земныхъ богôвъ а лишь рôвнѣ братя - люде.

И того поступу людскости не спинить певно анѣ навѣть самъ батюшка зъ Wilkesbarre, хотяйбы не одну, а двѣ мітры дôставъ вôдъ царя.
Вашъ крикъ не поможе, люде побачать, що вы е ослы поприбиранѣ въ шкôру шакалѣвъ та гіенъ и вы позбираете вне довзѣ належну вамъ заплату.

Коли Ґалілея привели передъ судъ, казали му вôдкликати его науку о тôмъ, що земля обертае ся около сонця. Загрозили му смертію, якъ того не зробить. И вôнъ перестрашеный мусѣвъ зробити такъ, якъ приказали; сказавъ, що вѣрить, що земля стоить на мѣсци. А коли го вже вели до вязницѣ, вôнъ таки не вытерпѣвъ, а сказавъ на цѣлый голосъ:

E pur si muove! (а таки она обертаесь) Оттакъ скажемо и мы: Вы брешѣть и чернѣть и киреньте - вы негоднѣ спинити поступу. — На звалищахъ царскихъ престолôвъ буде свобода!

Радикалъ.

Справы „Союза.“

Головный Урядъ „Р. Н. С.“ на роки 1902—1904.

Головный предсѣдатель о. М. Стефановичъ, 619 Carson Str., Pittsburg, Pa.

Головный секретарь С. Ядловскій Box 76, Jersey City, N. J.

Головный касієръ Алек. Шарішонь, 524 Pine & Franklin St. Shamokin, Pa.

Ихъ заступники:

Мѣсто-предсѣдатель.... М. Кравчишинъ NORTHAMPTON, PA.

Заст. касієра.... И. Глова EXCELSIOR, PA.

Радні:

М. Турокъ.... Priceburg, Pa.
Мих. Пачута.... Mt. Carmel, Pa.
Діон. Голодъ.... Jersey City, N. J.
Мих. Грицовъ.... McKeesport, Pa.
Андрей Добошъ.... Lansford, Pa.
Ив. Сабатъ.... Yonkers, N. Y.

Ихъ заступники:

Ал. Горбалъ, Мих. Югасъ, К. Кобанъ, А. Валевскій, Ник. Добровскій.

Контрольна комисія:

о. Н. Підгорецкій, box 31, Jersey City, N. J. Е. Кирейовъ, 140 Essex Str., Ив. Гардый, Trauger, Pa., Westmorel. Co.

Вступайте до „Союза“.

Каждый членъ платить на мѣсяць только 70 центовъ, нѣ больше, нѣ менше.

За те достанете 600 доляровъ посмертного, а 300 дол. за жену и всѣлякй другй запомоги въ разѣ калѣцтва и т. п. Хто не годенъ платити 70 центовъ на мѣсяць той може платити половину, то есть 35 центовъ, а тогды достане лише половину зъ посмертного и другихъ запомогъ.

Записуйте вашй дѣти до „Союза“! Дѣти можна записувати лишь такй, котрй мають одень рôкъ жатя, або больше. За дѣти треба платити 25 центовъ на мѣсяць, а посмертне по нихъ достанете далеко больше якъ въ котрôй небудь асекурації (інсюренс).

Не волочѣть ся по чужихъ організаціяхъ, котрй выступають противъ вашои народности и вѣры, але приступайте до своеи рускои організаціи, до „Союза“. Памятайте, що вы Русины!

Просимо

Вп. секретарôвъ „Союза“, щобы подавали точнй адресы новоступившихъ дорослыхъ членôвъ „Союза“, записаныхъ на цѣле посмертне сейчасъ до редакціи „Свободы“. Также само просимо подавати намъ якъ найточнѣйше всякй змѣны адресовъ членôвъ „Союза“, списъ членôвъ суспендованыхъ, выступившихъ, вымазаныхъ, вôдъѣхавшихъ до краю и умершихъ.

Редакція „Свободы“.

Повѣдомляемо всѣхъ, що

…о Саноцкій … въ дорогу яко …ізаторъ …юза“. …обво записувати новыхъ членовъ, старыхъ и молодыхъ, вôдбирати вôдъ нихъ вступне и мѣсячне, закладати новй братства и т. п. Д. Саноцкій є рôвночасно также Аґентомъ „Свободы“ и „Осы“. Мае право зъеднувати новыхъ предплатникôвъ для сихъ двохъ ґазетъ, колектувати старый довгъ, принимати оголошеня; взагалѣ есть вôнъ заступникомъ „Свободы“ и „Осы“.

Сподѣемось, що всѣ чеснй Русины приймуть п. Саноцкого якъ найлѣпше и всякими можливыми способами улегчать ему его працю.

Проґрама

ПЕРШОГО ТЕАТРАЛЬНОГО ПРЕДСТАВЛЕНЯ ПОЛУЧЕНОГО ЗЪ БАЛЬОМЪ,

котре устроюе Руске товариство „Зоря“ въ Progress Assembly Rooms, 28-30 Ave A. New York, въ суботу дня 2 н. ст. мая 1903 р.

Представлена буде три актова штука:

„ПРАВДА ВСЕ ГОРОЮ.“

ОСОБЫ:

Иванъ, господарь радный	С. Б.
Петро, заст. войта	В. В.
Данило, господарь радный	А. К.
Григорій	С.
Тарасъ, основатель читальнй	А. С.
Мартинъ, парубокъ	Ю
Анна, дочка Ивана	А. П.
Оксана, подруга Анны	М. К.
Процъ, пивнице	С.
Химка } бабы	А. В.
Мотря } бабы	М. Я.
Гершко, жидъ-арендарь	П.
Микола, парубокъ	И. Т

Читальники въ народнôмъ строю. Музыканты, жѣнки, дѣвчата, и парубки, музыки. Дѣе ся въ селѣ въ східной Галичинѣ.

Знаменита музыка пôдъ проводомъ проф. Енґлійша буде приґравати.

ЦѢНЫ:

ґалерія	25 ц.
крѣсла первоврядні	1.00 дол.
„ другорядні	50 ц.
„ третерядні	35 ц.

Тикеты можна вже теперь достати у A. Wassermann-a, 29 Clinton, str. New York; у кас. тов. Зорѣ 220 Е. 3 str.; у предсѣдателя, 99 Orchard str.; у Д. Голода, 38 Greene str. Jersey City, N. J. a въ самъ день представленя дня 2 мая вôдъ 6. год. пополудни почавши при касѣ (входѣ) до залѣ театральнои.

Крѣсла перво и другорядні упрашае ся замовляти наперед, бо вже богато е розпроданыхъ.

Початокъ о годинѣ 8. вечеромъ.

За комітетъ: А. Корпанъ.

ВСЯЧИНА.

Свѣтъ въ числахъ.

— Русинôвъ є въ Австрии после обчисленя въ 1900 році три міліоны 375 тысячѣй 576; Поляковъ 4,259. 152, Чехôвъ 5,954.397, а Нѣмцѣвъ 9,170. 939.

— После урядовои статистики ходить до народныхъ школъ въ Швайцарій 473 тысячъ 58. дѣтей. Всѣхъ народныхъ школъ є тамъ 4.634, а учителѣвъ 10 тысячъ 116. На удержане школъ выдае швайцарске правительство 30 міліонôвъ франкôвъ рôчно. Наколи теперь зважимо, що населене сей малесенькои републики числить лише 3 міліоны 130 тысячъ души, то мусимо прийти до переконаня, що ту найбольше видають на школы и найбольше учать ся.

— Найдовшій мостъ на свѣтѣ є въ Италіи. Лучить вôнъ мѣсто Венецію зъ сухопутьемъ, а мае 3600 метрôвъ довжины, себ-то 2¼ амер. миль. Мостъ спочиває на 80. тысячахъ палѣвъ, вбитыхъ въ море.

M 49

Купуйте книжки!

Замовляйте … котрй тутъ поданй.

Грошѣ присилайте напередъ.

За пересылку платимо самй.

Американьскій шляхтичь	15
Ближнй, оповѣданя	1.00
Борба класъ	10
Багнітки	10
Библія мала	80
Богацько галасу зъ нечевя, комедія	70
Возникъ Геншель	80
Весела книжочка зъ образками	80
Вôдкрытя Америки	10
Гумористика	10
Гамлетъ	90
Голодъ, Кн. Гамсуна	1.00
Дослѣды зъ поля статистики	10
Духъ часу	60
Дезертиръ, Ковалева	60
Де-що про права и суды въ Сп. Дер.	10
Де-що про землю	10
Дивнй пригоды Комаха Сапівна	25
Енеїда Котляревского	50
Економічне положене руськихъ селянъ в Угорщині, Е. Еґана	10
Забобоны та ворожбицтво	20
Зъ вершинъ и низинъ	1.50
Зъ села	20
Записки школяра	20
Іван Гус, гуртовий спів, Лисенка	50
Календарь для Ам. Русиновъ (1903)	25
Кльод Ге	10
Казки Андерсена	25
Казки Толстого	20
Коваль Вассімъ	60
Казки Ірінôвъ	25
Казки Ірінôвъ опр.	40
Казки народнй	25
Казки народнй опр.	40
Канадійска Русь	10
Конституція Сполуч. Державъ	10
Капиталъ я праця	10
Карби — гуцульскі новелї	80
Казка про жида	10
Молитвенникъ „Хвалите Господа“	$1.20
Молитвенникъ „Осанна“	40
Молитвенникъ для старшихъ	50
Молитвенникъ для дѣтей	10
Молитвенникъ для дѣтей	20
Микола Палкинъ	10
Н. Діпиль…	
Народні казки	
На добродѣйнй цѣли, комедія	
Народній Рухъ Ав.-Уг. Русиновъ	
Нарід в неволі	
Образки для дѣтей за оденъ	1 ц.
Оповѣданя С. Макара	15
Образки зъ Америки	10
Оповѣданя Стороженка	10
Оповѣданя для дѣтей	20
Оповѣданє про заздрыхъ богôвъ	15
Пригоды Дон-Кіхота	40
Повѣсти Устіяновича	80
Про вôдступник. вôдъ рос. православія	10
Покарана ложь, комедія	10
Повѣсти Федьковича	20
Подорожъ до краю великанів	25
Паньскй жарти	80
Розказы про силы природы	10
Русини пряшівской епархії	35
Розмова Поляка зъ Русином	10
Свекрука, комедія	80
Словарь російско-укр. (4 томы)	8.00
Сім казок	50
Словаки чи Русины	60
Тарасъ Бульба	50
Творы Ст. Руданьского	50
Тымко Гаврилюкъ	15
Хмельницкій и Хмельнищина	15
Чума горлачана	30
Якъ повставъ свѣтъ?	15
Яблочникаръ, комедія	15
Як ковам роги виправляють?	10

SVOBODA, Box 48, Olyphant, Pa.